

HONBA ZA ZLATEM, STŘÍBREM A PENĚZI

Tento rok nás čeká už sedmé putování za „Ledovkovou“ keškou. Tentokrát budeme objevovat místa, která jsou v Praze spojena s drahými kovy a platidly. V minulosti se jako platidlo v českých zemích používaly různé mince domácího i cizího původu. Význam hlavního platidla si získala kvalitní stříbrná mince ve vrcholném středověku, kdy se její užívání rozšířilo na úkor starších plateb ve vážených drahých kovech a naturáliích. Stříbrná mince si toto postavení udržela až do 19. století, kdy se začalo rozvíjet užívání papírových peněz (bankovek, resp. státovek) a začalo se přecházet na mince ražené bez užití drahého kovu a používané jen pro nižší nominální hodnoty.

Tak milí kačeři, GPSky do ruky a vydejte se do ulic Ledové Prahy. Přejeme šťastný lov. :-)

První zastavení - A

N 50° 5.108' E 14° 25.094'

Nápověda: Číslice v modré tabulce (orientační číslo domu) na domě, kde byly přechodně uchovávány desky zemské (dům na rohu ulice Zlaté a Husovy).

Pohled do ulice Zlaté. Pozor, nezaměňovat se Zlatou uličkou na Pražském hradě.

I když se vám to tak nemusí zdát, stojíte na křižovatce dvou ulic.

K této ulici se váže pověst o rabínovi, který měl černovlasou dceru, za kterou se každý otáčel. Hana neměla ráda hlučnou společnost, zato ráda chodívala k večeru sedět na své oblíbené místo k řece.

Do Hany se zamiloval mladý vodník. A netrvalo dlouho a i ona se do něj zamilovala. Vodník ji tak dennodenně přemlouval, aby šla s ním do jeho paláce na dně Vltavy, kde by spolu byli šťastni. Jednoho dne se Hana přece jen rozhodla se svým milým uprchnout a domů do Zlaté ulice se už nevrátila.

Rodiče dlouho a marně hledali a nakonec se smířili s myšlenkou, že se Hana utopila a voda její tělo zanesla daleko po proudu, kde ho už nenajdou. Mezitím Hana šťastně žila s mladým vodníkem pod vodní hladinou. Když po čase Hana zjistila, že čeká miminko, uprosila vodníka, aby poslal pro její tetu, která byla porodní bábou. Teta se nejdřív bála odejít s cizím mužem se zelenými vlasy, ale když jí řekl, že pro ni posílá Hana, vzala vše potřebné a vydala se s ním k řece. Radost obou žen ze setkání byla veliká, a ještě větší pak byla, když se jim podařilo porodit zdravého zelenovlasého synáčka. Když teta odcházela, Hana jí dala cennou radu: „Až se tě bude vodník ptát, jakou chceš odměnu za svou pomoc, nevybírejte si perly ani drahokamy. Žádej jen trochu obyčejného uhlí.“

I když to přišlo tetě divné, udělala vše, co jí její neteř poradila. V noci ji vodník vyvedl se zástěrou plnou uhlí ven. Porodní bába spěchala rychle domů a z děravé zástěry jí po cestě padaly černé uhlíky. Po příchodu pohodila zástěru do kouta a šla spát. Ráno ji probudil až hlasitý křik lidí a pozdvižení pod jejími okny.

Podívala se z okna a zjistila, že lidé v ulici sbírají kousky zlata. Honem se běžela podívat do zástěry, a co neviděla! Kapsa byla plná zlata. Od té doby se tak malé uličce na Starém Městě neřeklo jinak než právě Zlatá.

Podle pražské radnice ale dostala své jméno po zlatnících a šperkařích, kteří v minulosti sídlili podél cest k vltavským brodům.

Co myslíte? Kde je pravda?

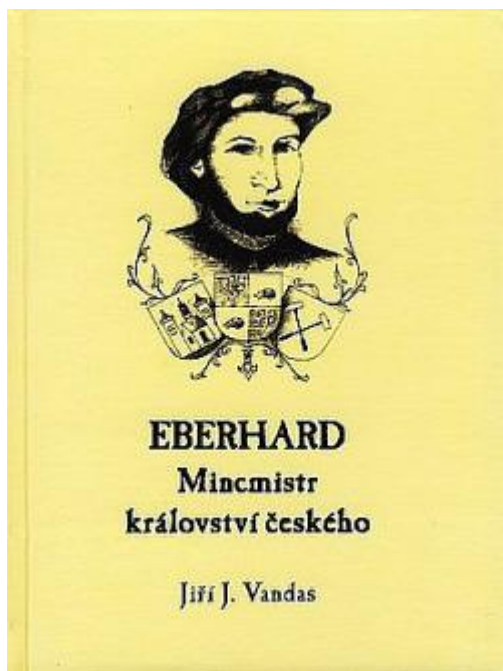
Zajímavosti:

- Zlatá ulice má, jako jedna z mála, svou otevírací dobu. V létě se ulicí můžete projít od 7.30 do 22.00 a v zimě jen do 20.00. Takže pozor, aby vás zde nezavřeli.
- Když se otočíte, uvidíte kostel Svatého Jiljí, kde slavný režisér Miloš Forman natáčel některé scény ze svého oscarového filmu Amadeus.
- Možná vám to tak nepřijde, ale nacházíte se v oblasti, kde je velké množství románských a gotických sklepů, které dříve sklepy nebyly. Ke zvýšení terénu o 2 až 3 metry došlo navážkou ve 13. a 14. století, jako obrana proti záplavám z nedaleké řeky. A co si budeme povídat, terén se také zvedl díky odpadům, které tehdejší Pražané odhazovali na ulice.

Druhé zastavení - B

N 50° 5.087' E 14° 25.335'

Nápověda: Římská číslice na červené ceduli s názvem ulice, kde se právě nacházíte. Pokud si nejste jisti, tak stačí číslice, která je na ceduli s názvem ulice hned přes roh.

Ted' se ponoříme ještě hlouběji do středověku. Když se podíváte kolem sebe, vypadá to tu úplně jinak, než v první polovině 13. století, kdy zde začal lokátor (organizátor a projektant) Eberhard budovat se svolením krále Václava I. Havelkové město.

Mincmistr Eberhard byl ve své době velmi vážený muž a měl velký vliv. Na místě domu, před kterým stojíte, byla rychta - úřední dům a ta byla propůjčena po jejím postavení právě Eberhardovi, který se zde stal prvním rychtářem.

Rychtář byl v nejstarších dobách zástupcem krále a královského podkomořího, spravujícího královské finance, byl vojenským velitelem města, jeho správcem a soudcem. Král mu rychtu pronajímal. K rychtě byly vždy vázány pozemky a důchody, navíc část pokut a poplatků z úředních a soudních výkonů připadala rychtáři.

Tak takhle asi vypadal mincmistr Eberhard. Obrázek je z knihy od Jiřího J. Vandase.

Nejvýznamnější složkou samosprávy bylo vlastní soudnictví. Soudcem města byl rychtář, který jménem krále vykonával tuto funkci několikrát do roka na slavnostně zahájených soudech, kam měli přístup všichni měšťané. Patřily sem civilní, trestní sporné i nesporné záležitosti. Jen souzení nejtěžších hrdelních zločinů (např. padělání mince, smilstvo, násilí, žhářství, vražda, zrada na králi) si vyhrazoval král.

Ale vraťme se zpět k Eberhardovi. O jeho původu se nic neví, snad pocházel ze Švábska (někteří historikové zastávají ale názor o jeho pražském původu). Patřil mezi „podnikatelskou elitu“ pozdně přemyslovských Čech. Byl ve spojení s královským dvorem

(z roku 1265 pochází listina, ve které Přemysl Otakar II. mimo jiné také chválí unikátní věžové domy Havelského města), Václav I. Eberhardovi věnoval za jeho služby ves Nusle (dnes je to část Prahy).

Další Eberhardovy aktivity se vážou k Vysočině, kde se podílel na hornickém podnikání a na založení Smilova Brodu. Založil v této oblasti i vlastní vesnice (Hybrálec u Jihlavy). V Jihlavě vlastnil špitál, který roku 1258 daroval místnímu faráři.

Třetí zastavení - C

N 50° 5.158' E 14° 25.395'

Nápověda: Počet ramen s lampami na sloupu veřejného osvětlení s číselným označením 180267 (najdete na malém kovovém štítku).

Stojíte u místa, kde kdysi stával Rotlevův dům a váže se k němu tato pověst. Bohatý měšťan Jan Rotlev si v Jílovém koupil opuštěný důl, kde se kdysi těžilo zlato. Horníci důl dávno opustili, protože už tam zlato nebylo. Ale Rotlev si myslel, že určitě zlato najde. Najal mnoho havířů, ti kopali a dolovali, ale na zlatou žílu nenarazili. Rotlev do kutání dal spousty kop peněz, ale nic se nenašlo a jeho bohatství se tenčilo. Když mu došly peníze úplně, začal si půjčovat a nedbal na rady přátel, aby s kopáním přestal. Musel propustit horníky, a tak kopal sám.

Jeho manželce ho bylo líto, a tak prodala poslední cennou věc, kterou měla - zlatem protkávaný šlojíř, který jí připomínal mladá léta. Peníze za šlojíř si Rotlev vzal a slíbil manželce, že pokud zlato najdou, že jí koupí ještě krásnější a drahocennější. Pak pospíchal na Jílové, aby se mohlo s dolováním pokračovat. A opravdu, hned první den narazili horníci na bohatou žílu zlata. Byla opravdu mocná a vydatná, takže v krátké době mohl Rotlev koupit zpět svoje statky a domy, které předtím prodal. Vrátily se mu za krátkou dobu všechny peníze, které do dolování vložil, a žíla byla pořád mohutná.

Dochovaný gotický arkýř je opravdu nádherný.

Z vděčnosti pojmenoval důl Šlojíř, na památku prodaného svatebního šlojíře své manželky. Ta od něj dostala opravdu nový šlojíř, ještě krásnější a drahocennější, než byl ten původní. V Praze si nechal na Starém Městě proti svatému Havlu vystavět nákladný dům, byl to jeden z nejnádhernějších a nejnákladnějších domů v celé Praze. Tři brány vedly do jeho nádvoří, předsíně byly v přízemí, nahoře byly vížky a nádherně tesané arkýře.

Zajímavosti:

- Dnes je Rotlevův dům součástí Karolina - nejstarší univerzitní koleje ve střední Evropě.
- Kolej vznikla rozšířením a úpravami rozlehlého paláce Johlina či Jana Rotleva, královského mincmistra a bankéře z Kutné Hory, který listinou z 28. srpna 1383 prodal kamenný palác s věžemi, kaplí a 141 okny králi Václavu IV., čímž údajně zachránil svého syna Martina, kterému hrozil trest smrti za tasení meče při soudním jednání. Král pak roku 1383 dům daroval Karlově koleji.

Čtvrté zastavení - D

N 50° 5.222' E 14° 25.548'

Nápověda: K počtu sloupků s řetězem i bez řetězu na straně u domu, kde bývala mincovna, připočtete číslo tři a máte výslednou číslici. Nebo na protějším rohu stojí tříramenná lampa a hledaná číslice je poslední na štítku.

Rozlehlá budova, před kterou se nacházíte, stojí na místě, kde byl ve 14. století dvůr české královny, který se tak nacházel v bezprostřední blízkosti Králova dvora. Po smrti krále Václava IV. sídlo při cestě z bohatých kutnohorských stříbrných dolů koupila staroměstská obec a upravila je na mincovnu. Ta zanikla v roce 1434, znovu byla obnovena roku 1539 a pracovala až do roku 1783, kdy se zde usídlilo Zemské vojenské velitelství.

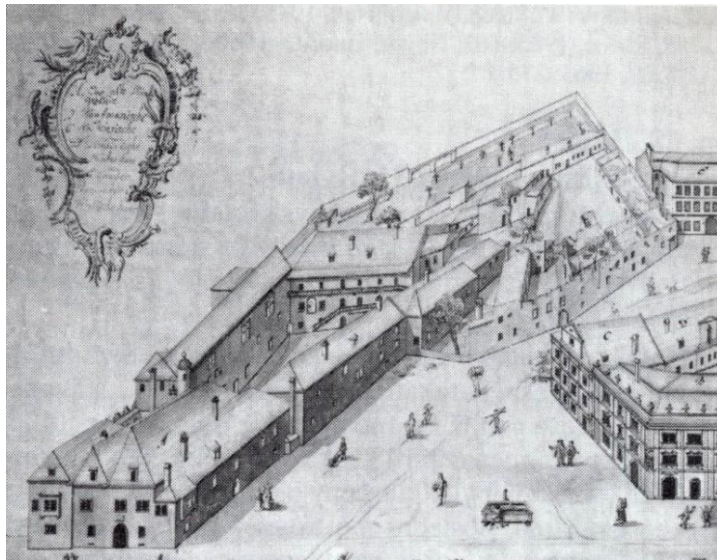
Dnešní pozdně barokní stavbu nechal vybudovat mincmistr František Josef Pachta z Rájova v letech 1755 podle projektu J. J. Wircha, v roce 1784 ji upravil F. Heger a upravována byla i později. Zvláště cenný je portál s plastikami horníků a vojáků od I. F. Platzera z roku 1755.

Část sklepů si zachovala pozdně gotický charakter, v přízemí jsou pozdně barokní klenby.

Od roku 1849 budovu vlastnilo ministerstvo spravedlnosti a zemský soud, soudním účelům slouží do současnosti.

Zajímavosti:

- V roce 1848 došlo před domem k prvním srážkám mezi pražskými vzbouřenci a vojáky zemského vojenského velitele generála A. Windischgrätze. Při zásahu zahynula Windischgrätzova manželka, která zásahu vojska přihlížela z okna; není jasné, zda šlo o zbloudilou kulku, či zda se kněžna stala obětí politické vraždy.

Pohled z perspektivy na mincovnu (na levé straně obrázku) a protější objekty, kolem roku 1755. A. Kunz. (www.archeopraha.cz)

Páté zastavení - E

N 50° 5.206' E 14° 25.671'

Nápověda: Hledané číslo je součet číslic na modré tabulce nebo je to první číslice na červené tabulce anebo je to součet prvních dvou číslic nad vchodem do obchodu s pastelkami. Už víte?

Naše předposlední zastavení nás zavedlo na místo, které se týká financí celé naší republiky. Právě stojíme před budovou, kde sídlí centrální banka naší republiky. A ta má, mimo spousty dalších úkolů, i pečovat o náš zlatý poklad (i když označení náš zlatý poklad již není díky změně zákona na místě).

Možná by vás mohlo zajímat, jak se vlastně vytvořil zlatý poklad České republiky. Československý (český) zlatý poklad vznikl od nuly v období krátce po skončení první světové války, kdy vláda rozhodla o vytvoření tzv. zlaté rezervy, jejímž účelem bylo krytí domácího oběživa a později též zavedení zlaté měny coby třetí a závěrečné fáze Rašínovy měnové reformy. Rezervu tvořilo 12,1 tuny zlata převedeného z Rakousko-uherské banky, dále z dobrovolných darů, čtyřleté 4% půjčky ve zlatě, stříbře a valutách, z nezpracovaného zlata, stříbra, zlatých a stříbrných mincí a zahraničních papírových peněz, z prostředků, které připlynuly v důsledku zavedení nabídkové povinnosti valut a deviz apod. Ke konci ledna v roce 1922 činily zásoby zlata 19,9 tuny (a k tomu více jak 5 tun stříbra), v roce 1925 již 40,8 tuny, v roce 1929 56,2 tuny a k 15. září 1938 cca 96,6 tuny. Vzhledem k hrozbě války a rovněž z likviditních důvodů byla jen malá část uložena přímo v Praze (6,3 tuny), většina zlata byla uložena v různých zahraničních bankách, zejména v Británii a ve Švýcarsku. V Bank of England to bylo 28,3 tuny na účtu Banky pro mezinárodní platby (Bank for International Settlements - BIS) a 26,8 tuny na účtu Národní banky československé. Ze 70 tun měnového zlata, které ČNB připadlo po rozdělení Československa, bylo již rozprodáno cca 60 tun.

Jak se vyrábí zlaté cihly, nám ukazuje fotografie od Reuters.

Chcete-li si v klidu prohlédnout expozici České národní banky Lidé a peníze nebo se alespoň virtuálně projít v bývalém bankovním trezoru, zkuste to tady

http://www.cnb.cz/cs/verejnost/expozice_cnb/virtualni_prohlidka_cz/Start.html

Zajímavosti:

- Kdybyste si chtěli v této bance potěžit zlatou cihličku, připravte se, že bude vážit cca 12 kg a její hodnota bude téměř 12 milionů Kč.
- V roce 2017 měla ČR asi 10.500.000 obyvatel, tedy po přepočtu na obyvatele má banka uloženo asi 1,3 g zlata na osobu, což není ani na snubní prstýnek.
- K 31. 12. 2016 bylo v oběhu 556 000 000 000 Kč v penězích. Kdyby si každý občan vybral z banky 53 000 korun a uschoval si je, pak by v oběhu nebyla ani jedna bankovka a mince. Zbývající koruny na účtech jsou tedy jen virtuální peníze.

Šesté zastavení - F

N 50° 5.030' E 14° 25.800'

Nápověda: Hledané číslo získáte jako součet dvou posledních číslic na červené tabulce, nebo když k číslici na modré tabulce připočtete číslo jedna. Tabulky berte z domu, který má něco společného s penězi.

Tato úplně nenápadná budova je z hlediska financí a cenin pro nás velmi důležitá. Právě totiž stojíte před Státní tiskárnou cenin.

Historie vzniku tohoto podniku je spjata se zrodem samostatného Československého státu, potřebou vlastní měnové soustavy a zajištění výroby bankovek. Zájmem státu bylo komplexně zajistit výrobu československých papírových peněz na špičkové úrovni v tuzemské tiskárně. Nově vytvořená Národní banka Československá zahájila výrobu v nové tiskárně bankovek v lednu 1928. Tisknou se zde bankovky, doklady, cenné papíry, ostatní ceniny, plastové karty a neceninové výrobky.

Finálka

N 50°05.BCD' E 14°25.EAF

Tentokrát si o krabičku budete muset říci na recepci v budově, kam vás výsledné souřadnice zavedou. Stačí vejít, člověka v „kukani“ hezky pozdravit a říci heslo: Pionýrský geocaching na Ledové Praze. Finální keška je zřízena pouze u příležitosti Ledové Prahy a bude na svém místě od pátku 1. do neděle 3. února 2019.

Tak co, našli jste ji? Už máte své CWG z Ledové Prahy 2019? Tak nám nezapomeňte napsat své zážitky z putování. Psát a posílat fotografie můžete na adresu mozaika@pionyr.cz nebo anna.novakova@pionyr.cz.

Těšíme se na příští setkání. :-)

Bod A	N 50° 5.108' E 14° 25.094' Úkol: Číslice v modré tabulce (orientační číslo domu) na domě, kde byly přechodně uchovávány desky zemské (dům na rohu ulice Zlaté a Husovy).	
Bod B	N 50° 5.087' E 14° 25.335' Úkol: Římská číslice na červené ceduli s názvem ulice, kde se právě nacházíte. Pokud si nejste jisti, tak stačí číslice, která je na ceduli s názvem ulice hned přes roh.	
Bod C	N 50° 5.158' E 14° 25.395' Úkol: Počet ramen s lampami na sloupu veřejného osvětlení s číselným označením 180267 (najdete na malém kovovém štítku).	
Bod D	N 50° 5.222' E 14° 25.548' Úkol: K počtu sloupků s řetězem i bez řetězu na straně u domu, kde bývala mincovna, připočtete číslo tři a máte výslednou číslici. Nebo na protějším rohu stojí tříramenná lampa a hledaná číslice je poslední na štítku.	
Bod E	N 50° 5.206' E 14° 25.671' Úkol: Hledané číslo je součet číslic na modré tabulce nebo je to první číslice na červené tabulce anebo je to součet prvních dvou číslic nad vchodem do obchodu s pastelkami. Už víte?	
Bod F	N 50° 5.030' E 14° 25.800' Úkol: Hledané číslo získáte jako součet dvou posledních číslic na červené tabulce, nebo když k číslici na modré tabulce připočtete číslo jedna. Tabulky berte z domu, který má něco společného s penězi.	

Finální keška

N 50°05. ' E 14°25. '

Zdroje:

www.praha1.cz, www.praguecityline.cz, www.prahaneznamy.cz, www.wikipedia.org, www.blesk.cz, www.seniortip.cz, www.kralovskacesta.cz, www.historie.cnb.cz, zlatnictvi.net, www.stc.cz